

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

105 РОКІВ
НАВС 2026

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ:

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ

Матеріали

Всеукраїнського міжвідомчого
психологічного форуму
(м. Київ, 30 квітня 2026 року)

Київ 2026

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ПСИХОСОЦІАЛЬНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА
В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ**

**Матеріали
Всеукраїнського міжвідомчого психологічного форуму
(м. Київ, 30 квітня 2026 року)**

Київ 2026

Редакційна колегія:

Олег Тарасенко, проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, полковник поліції;

Лариса Удалова, директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;

Юлія Бойко-Бузиль, завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем управління правоохоронною діяльністю та її психологічного супроводження навчально-наукового інституту післядипломної освіти Національної академії внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор.

*Рекомендовано Науково-методичною радою НАВС
(протокол № 6 від 23.06.2026)*

П86 **Психосоціальна та психологічна допомога в секторі безпеки та оборони України: сучасні виклики та практичні рішення:** матер. Всеукр. міжвідом. психол. форуму (м.Київ, 30 квіт. 2026 р.) / [редкол.: О.Тарасенко, Л.Удалова, Ю.Бойко-Бузиль]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2026. 400 с.

Psychosocial and Psychological Support in the Security and Defense Sector of Ukraine: Current Challenges and Practical Solutions : Proceedings of the All-Ukrainian Interdepartmental Psychological Forum (Kyiv, April 30, 2026) / [Editorial board: O. Tarasenko, L. Udalova, Yu. Boiko-Buzyl]. Kyiv: National Academy of Internal Affairs, 2026. 400 p.

Збірник містить матеріали Всеукраїнського міжвідомчого психологічного форуму «Психосоціальна та психологічна допомога в секторі безпеки та оборони України: сучасні виклики та практичні рішення». У виданні висвітлено актуальні теоретичні, організаційні та прикладні питання психологічного забезпечення, психосоціальної підтримки, збереження ментального здоров'я та відновлення осіб, які зазнали впливу війни. Матеріали будуть корисними для науковців, практичних психологів, психотерапевтів, фахівців соціальної сфери, представників сектору безпеки і оборони, викладачів, аспірантів і здобувачів вищої освіти.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та службову інформацію, несуть автори.

Головіна М.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ
ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І МІСЦЬ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НГУ.....85

Голярдик Н., Жиговець А.

СУПЕРВІЗІЯ ЯК НЕОБХІДНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ФАХІВЦІВ, ЯКІ
ПРАЦЮЮТЬ ІЗ ТРАВМОЮ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І
ОБОРОНИ.....88

Голярдик Н., Пак Д.

ДІЄВІ МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ БОЙОВОГО СТРЕСУ ТА СТАНІВ ГОСТРОЇ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТРАВМИ СЕРЕД ОСОБОВОГО СКЛАДУ.....91

Горбенко С., Михайлюк Д.

НАДІЙНІСТЬ СВІДЧЕНЬ ДІТЕЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ; ВПЛИВ
НАВІЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....94

Діброва Д.

ВПЛИВ СТРЕСУ НА МИСЛЕННЯ ЛЮДИНИ.....96

Доценко В.

МОРАЛЬНА ТРАВМА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ: НЕОБХІДНІСТЬ
РОЗШИРЕННЯ ПАРАДИГМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ.....99

Дрогалова Д.

ВПЛИВ СТРЕСУ НА ПАМ'ЯТЬ ЛЮДИНИ.....102

Дучимінська Т., Микитюк М.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ У
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....104

Дьяченко А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ГОРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО
КОНФЛІКТУ.....107

Дяченко А.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ВПЛИВУ
ВІЙНИ.....110

Євпак С.

МОТИВАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДСНС УКРАЇНИ.....112

Євреїнов Р.

ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВІЙНИ:
МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ ВИМІР.....115

Єгоров Є.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЦІННОСТЕЙ КУРСАНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ
ВВНЗ З РІЗНИМ ХАРАКТЕРОМ ДОСВІДУ.....118

Ємчук К.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД СІМЕЙ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ В СИСТЕМІ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....121

Єнакієва Т.

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА
ШЛЯХИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОВЖИВАННЯ ПСИХОАКТИВНИМИ

Євпак Сніжана,

старший науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології навчально-наукового інституту оперативно-рятувальних сил, Національний університет цивільного захисту України

МОТИВАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДСНС УКРАЇНИ

Події сьогодення в Україні, спричинені воєнними та техногенними факторами, обумовлюють необхідність підвищених вимог до фахівців, діяльність яких пов'язана з ризиком. Особливої актуальності набуває проблема якісної та професійної підготовки фахівців служби цивільного захисту. Діяльність працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) пов'язана зі складними, ризикованими та часто екстремальними умовами, що потребує не лише належного рівня фізичної підготовки, знань і навичок, а й готовності до роботи в складних умовах та високого рівня мотивації до діяльності. Саме мотиваційний компонент є одним із провідних чинників ефективності навчання та професійного становлення.

Як зазначає С. Занюк, мотивація є складною системою внутрішніх і зовнішніх спонукальних чинників, що зумовлюють активність особистості. До таких чинників автор відносить мотиви, потреби, стимули, життєві й професійні обставини, які визначають спрямованість людини. Мотиви є відносно стійкими, але мотивація залежить не тільки від них, а й від зовнішніх обставин, таких як умови роботи, оточення, складність поставлених завдань, вимоги керівництва. Позаяк ці фактори можуть змінюватися, змінюється і рівень мотивації, активність людини визначається не одним мотивом, а поєднанням різних чинників, які можуть як підвищувати, так і знижувати ефективність діяльності [1].

В роботі Є. Резвих та І. Булах наводиться структура мотивації за К. Замфір, у якій виокремлено: внутрішню мотивацію, яка формується на основі потреб особистості, пов'язану з процесом професійної діяльності та її результатом; зовнішню позитивну, яка орієнтована на досягнення винагороди, соціального визнання, кар'єрного зростання; зовнішню негативну мотивацію, що зумовлюється прагненням уникнути покарання, критики чи осуду. Зазначено, що найбільш результативною є внутрішня мотивація, оскільки вона підтримує стабільність діяльності, ініціативність і професійний розвиток, тоді як переважання зовнішніх, особливо негативних мотивів знижує ефективність і задоволеність роботою. Водночас мотивація є змінною і залежить як від особистісних особливостей, так і від зовнішніх умов [3].

За двофакторною теорією Ф. Херцберга мотивація професійної діяльності пояснюється через найбільш типові мотиви, які безпосередньо пов'язані зі змістом діяльності та сприяють підвищенню її ефективності. До них належать досягнення успіху, кар'єрне зростання, оплата праці, професійний розвиток та ті, які визначають умови діяльності, її привабливість, зручний графік, позитивні взаємовідносини в колективі. Вони зменшують незадоволеність роботою, але

самі по собі не підвищують її результативність. Отже, на думку вченого, провідну роль у підвищенні ефективності відіграють саме мотиви, пов'язані зі змістом професійної діяльності [3].

Аналізуючи наявні дослідження мотивації у професійній діяльності, маємо підстави стверджувати, що рівень мотивації в майбутніх фахівців ДСНС у контексті професійної підготовки впливає на якість засвоєння знань, формування фахових компетентностей, здатність до ініціативи, стратегічного мислення, готовність до виконання службових обов'язків й формування позитивного соціально-психологічного клімату в колективі [5].

Варто зазначити, що на початковому етапі підготовки курсантів ДСНС формується мотиваційна установка, яка значною мірою визначає подальший розвиток особистості майбутнього фахівця. Цей етап характеризується адаптацією до нових специфічних умов навчання, розпорядку дня, обмеження особистого простору, зміни соціального оточення, підвищеного рівня фізичного й психологічного навантажень. Відповідно до теорій мотивації саме на цьому етапі важливу роль відіграють зовнішні стимули, такі як дисциплінарний статут, система оцінювання, авторитет керівного складу та викладачів, а також соціальні очікування від обраної професії [1]. У цей період важливим є формування професійних мотивів, які базуються на внутрішніх переконаннях, цінностях та інтересах. Як зазначають в своїй праці З. Кісіль та Д. Швець, ефективне управління діяльністю недостатнє без урахування мотиваційних чинників, оскільки саме вони визначають поведінку особистості в професійному середовищі [2]. Слід зауважити, що ефективність навчання значно зростає тоді, коли зовнішні мотиви трансформуються у внутрішні, пов'язані з усвідомленням значущості обраної професії. В контексті професійної підготовки курсантів ДСНС є необхідність створення умов навчально-освітнього процесу, які стимулюватимуть їхню активність, відповідальність та ініціативність.

На думку Т. Матвійчук, важливим аспектом формування мотивації є врахування основних положень теорії особистості. Сучасні підходи до розуміння особистості акцентують увагу на її активній ролі у формуванні власної поведінки, що передбачає здатність до саморегуляції та саморозвитку [4]. У цьому контексті мотивація розглядається як ресурс, що забезпечує цілеспрямованість та ефективність діяльності, сприяє розвитку резильєнтності, адаптації до складних, непередбачуваних, ризикованих умов професійної діяльності та формуванню професійної ідентичності, що передбачає в курсантів ДСНС поступове формування усвідомлення себе як майбутніх фахівців, підготовлених до діяльності в умовах підвищеного ризику.

Аналіз наявних джерел дозволяє нам зробити висновок, що формування мотивації у курсантів є складним і багаторівневим процесом, який потребує системного підходу. Він має включати педагогічні, психологічні та організаційні компоненти, спрямовані на розвиток внутрішньої мотивації, формування професійної ідентичності та підвищення рівня готовності до діяльності в екстремальних умовах.

Таким чином, мотивація є одним із ключових чинників професійного становлення майбутніх фахівців ДСНС. Формування мотивації в

професійному середовищі повинно здійснюватися на всіх етапах підготовки, з урахуванням специфіки кожного рівня, що забезпечить підвищення ефективності освітньо-навчального процесу та готовності до виконання службових завдань у складних і небезпечних умовах.

Список використаних джерел:

1. Занюк С. С. Психологія мотивації: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 304 с.
2. Кісіль З. Р., Швець Д. В. Мотивація діяльності людини: навч. посібник у схемах, таблицях, коментарях. Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. 154 с.
3. Резвих Є., Булах І. Мотивація професійної діяльності дорослих. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 12. Психологічні науки. 2022. С. 96–108. URL: [https://doi.org/10.31392/npu-nc.series12.2022.17\(62\).09](https://doi.org/10.31392/npu-nc.series12.2022.17(62).09)
4. Матвійчук Т. В. Теорії особистості в зарубіжній та українській психології. Львів: Магнолія, 2006, 2021. 520 с.
5. Stasiuk V. V., Yesin R. V. Professional motivation of officers as a resource for effective military management. *Habitus*. 2025. № 80. С. 178–182. URL: <https://doi.org/10.32782/hbts.80.34>

Наукове видання
(авторська редакція)

**ПСИХОСОЦІАЛЬНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА В
СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ**

Матеріали
Всеукраїнського міжвідомчого психологічного форуму
(м. Київ, 30 квітня 2026 року)

Відповідальний упорядник – Ольга Алексеева

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої
продукції Дк № 4155 від 13.09.2011.

Підписано до друку 23.06.2026. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Обл.-вид. арк. 11,5. Ум. друк. арк. 10,69.

Тираж 50 прим.